

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ CÁC TỔ CHỨC ISLAM GIÁO CẤP TIỀN VÀ CÁC NHÓM ISLAM GIÁO CỰC ĐOAN TRONG THẾ GIỚI HIỆN ĐẠI

Nguyễn Văn Dũng^(*)

Trong những thập niên cuối thế kỉ XX và thập niên đầu thế kỉ XXI, trong ngôn ngữ chính trị - tôn giáo thế giới, khi nói đến Islam giáo, người ta thường bắt gặp các thuật ngữ như: Islam giáo cấp tiến, Islam giáo cực đoan, Thánh chiến, chủ nghĩa khủng bố, xung đột tôn giáo, v.v... Vậy đâu là nguyên nhân của việc xuất hiện ngày càng nhiều các tổ chức Islam giáo cấp tiến và từ đó nảy sinh ra các phong trào Islam giáo cực đoan, dùng tư tưởng Thánh chiến để tiến hành các cuộc khủng bố đẫm máu, gây tổn hại về người và của cho nhiều quốc gia, dân tộc, không phân biệt đó là thuộc Phương Đông hay Phương Tây.

Bài viết này sẽ đề cập tới một số vấn đề như: Nguyên nhân tâm lí dẫn tới sự hình thành các tổ chức Islam giáo cấp tiến; Nguồn gốc văn hóa của phong trào Thánh chiến Islam giáo ở Châu Âu; Tư tưởng Thánh chiến với việc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt của các phần tử Islam giáo cực đoan; Vấn đề đào tạo những kẻ đánh bom liều chết của các tổ chức Islam giáo cực đoan; Phương thức hoạt động mới của các tổ chức Islam giáo cực đoan.

1. Nguyên nhân tâm lí của sự hình thành các tổ chức Islam giáo cấp tiến

Có thể nói rằng, cho tới nay vấn đề hình thành các tổ chức Islam giáo cấp tiến được các chuyên gia của nhiều nước trên thế giới nghiên cứu. Ngay từ những năm 80 của thế kỉ XX, nhà xã hội học Hoa Kỳ Eric Hoffer đã tiến hành nghiên cứu về vấn đề này. Theo ông, đại bộ phận các phong trào cấp tiến đều đi tìm môn đồ của mình trong số những người thuộc một loại hình nhất định. Đó là những người vì lí do này hay lí do khác luôn cảm thấy rằng, cuộc sống của họ đang diễn ra một cách vô ích. Ông đã tiến hành so sánh những người nói trên với những người đã đánh mất định hướng cuộc sống và sụp đổ hi vọng. Một số người này thì cố gắng bảo vệ cái trật tự đã hình thành theo lẽ tự nhiên, còn một số người khác lại đòi hỏi những sự thay đổi quyết liệt. Như vậy, các phong trào cấp tiến được lập ra nhằm mục đích lôi cuốn ngày một

^{*} . TS., Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Viện Khoa học xã hội Việt Nam.

những người đang cố gắng phủ màu xám lên cuộc sống hiện tại và lý tưởng hóa những gì thuộc về quá khứ. Bằng cách đó, trong tâm lý của những người này tạo ra một huyền thoại về sự công bằng được xây dựng mới trong tương lai.

Eric Hoffer cho rằng, các thành viên của tất cả các phong trào cấp tiến đều có những đặc điểm chung. Họ không đáp ứng được cái vai trò mà xã hội tạo cho họ và từ đó có thái độ phê phán hiện tại. Phong trào “Al-Qaeda” là một ví dụ. Họ cũng nhằm vào quần chúng. Nhiệm vụ của họ là củng cố niềm tin cho các tín đồ của mình rằng, họ có khả năng thay đổi hiện tại bằng một tương lai tốt đẹp hơn. Sự phủ định hiện tại là một điều kiện quan trọng, nhưng không phải là điều kiện duy nhất để lôi cuốn quần chúng tham gia vào những phong trào như vậy. Một con người khi hài lòng với địa vị của mình thì sẽ nhận biết được một cách bình thường những cái xung quanh mình. Nhưng khi người ta cảm thấy xa lạ với cuộc sống hiện tại và có tư tưởng muốn thay đổi xã hội đó thì người ta sẽ cố gắng lôi kéo càng nhiều càng tốt những người khác đi theo tư tưởng đó. Do vậy, các phong trào cấp tiến định hướng trước hết vào những người muốn có một xã hội mà ở đó bản thân họ cảm thấy tiện lợi, không cảm thấy cô đơn và thất vọng. Nhà xã hội học Phương Tây Robert Gurr trong cuốn sách *“Tại sao con người trở thành nghĩa binh”* viết rằng, điều này có thể giải thích bằng sự xung đột giữa những hi vọng về kinh tế, chính trị, xã hội và thực tế cuộc sống. Ông đưa ra khái niệm “sự nhận thức những thiếu thốn tương đối” và coi đây là nguyên nhân của “sự sụp đổ hi vọng”. Chính sự “sụp đổ hi vọng” làm chính trị hóa các phong trào cấp tiến⁽¹⁾.

Theo nhận xét của Nark Seijman, một nhà nghiên cứu của phong trào Islam giáo cấp tiến, những tín đồ Islam giáo ở Châu Âu tham gia phong trào Thánh chiến đều là những người hoàn toàn bình thường. Nhưng họ không được gọi là những người có cuộc sống hài hòa. Họ cảm thấy mình bị hắt hủi về cảm xúc và không hài lòng với địa vị của họ hiện nay trong xã hội.

Các chuyên gia Phương Tây đã nêu lên một số phương pháp mà các tổ chức Islam giáo cấp tiến sử dụng để lôi cuốn những thành viên mới vào đội ngũ của mình. Phương pháp thứ nhất là tuyên truyền rộng rãi hướng vào quảng đại quần chúng khi người nghe là một cộng đồng thuần nhất, không bị phân chia thành các thứ hạng khác nhau. Họ cho rằng, làn sóng thông tin mạnh mẽ

¹ Xem trong: Dmitrii Nechitailo. *Những kẻ khủng bố được tạo ra như thế nào*. Báo Độc lập - Tôn giáo, ngày 20 tháng 5 năm 2009. http://Religion.ng.ru/society/2009-05-20/5_terrorists.html

sẽ đủ cuốn hút đông đảo các tầng lớp thánh giả tiếp nhận hệ tư tưởng của họ. Những phương pháp tuyên truyền như vậy được các tổ chức Islam giáo cấp tiến sử dụng ở các khu vực mà họ nhận được sự hưởng ứng của dân chúng, thí dụ như ở các khu vực của những bộ tộc vùng biên giới Pakistan và Afghanistan, hay ở các khu vực biệt lập (ghetto) của những người nhập cư ở Châu Âu. Phương pháp này đặc biệt có hiệu quả ở những nơi tồn tại nhiều vấn đề xã hội và tư tưởng công bằng xã hội đang được truyền bá trong phong trào Islam giáo cấp tiến. Những tư tưởng này rất dễ tìm được sự hưởng ứng của quần chúng.

Phương pháp thứ hai là phương pháp “phễu lọc”. Đây là phương pháp được sử dụng thường xuyên nhất trong các trại huấn luyện quân sự, nơi mà khi các thanh niên Islam giáo tới đó đã phải trải qua một sự kiểm tra sơ bộ. Phương pháp này là phương pháp chọn lựa từ số đông nhằm tìm được những người có đủ điều kiện về thể chất và trí tuệ để huấn luyện cho những mục đích cụ thể. Các tổ chức Islam giáo cấp tiến thường lựa chọn những thanh niên có khả năng chịu đựng áp lực cao về tâm lí. Khi tuyển chọn các chiến binh, họ thường lựa chọn những người đã có trình độ chuyên môn sâu về kĩ thuật hay công nghệ thông tin và đặc biệt là lựa chọn các chuyên gia thuộc chuyên ngành hóa học.

Phương pháp thứ ba là phương pháp “tiêm nhiễm”. Phương pháp này được sử dụng đối với các nhóm người khác nhau đang thờ ơ với một hệ tư tưởng nào đó. Những nhóm người này được các tổ chức khủng bố rất quan tâm. Họ không theo một thiên hướng tư tưởng nào, chỉ như những cái bình trống rỗng và các phần tử Islam cấp tiến hi vọng sẽ đổ đầy vào đó những tư tưởng cực đoan của chúng. Thí dụ như ở các nước Châu Phi, nơi mà các quân nhân còn ít biết đến hệ tư tưởng Islam giáo cấp tiến, không đáp ứng yêu cầu quân vụ, nhưng lại có thể có ích cho việc tiến hành các chiến dịch của các tổ chức Islam giáo cấp tiến. Phương pháp “tiêm nhiễm” cũng có thể được sử dụng trong các nhà tù, nơi mà các tổ chức Islam giáo cấp tiến lôi kéo vào tổ chức của họ những người đang bị giam giữ là các chuyên gia làm giấy tờ giả, vận chuyển vũ khí trái phép, chuyên chở người vượt biên.

Phương pháp thứ tư được sách báo Phương Tây gọi là phương pháp “hạt pha lê”. Phương pháp này được áp dụng trong trường hợp không thể lôi kéo trực tiếp các thành viên mới tham gia vào các tổ chức Islam giáo cấp tiến. Khi sử dụng phương pháp này, các tổ chức Islam giáo cấp tiến không thực hiện

việc tuyên truyền trực tiếp mà tiến hành theo cách mưa dầm thấm lâu. Những người theo các tổ chức Islam giáo cấp tiến lúc đầu khi sống cùng với những người xung quanh chỉ cư xử theo đúng những quy định của cái gọi là “Islam giáo thuần khiết”. Họ không áp đặt quan điểm của mình với ai để tránh sự chú ý của người khác. Đồng thời, họ giải thích cho những người quan tâm những nguyên lý của hệ tư tưởng Islam giáo thuần khiết. Trong quá trình đó, một số người chỉ dừng lại ở sự hiếu kỳ, còn một số người khác lại bày tỏ sự quan tâm sâu sắc. Như vậy là một nhóm những người theo Islam giáo cấp tiến đã ra đời. Và nếu nhìn từ ngoài vào sẽ thấy đây là “sự cấp tiến không có sự can thiệp từ bên ngoài”.

Tham gia tổ chức cơ sở của Islam giáo cấp tiến bao gồm một số loại người sau đây: “Những người bình giải giáo lý tôn giáo”; “Những người đi tìm chân lý”; “Những người luôn gặp thất bại” và “những người dân du mục”. “Những người đi tìm chân lý” chủ yếu là những người đang trải qua cuộc khủng hoảng cá nhân, họ đi tìm cho mình những câu trả lời về những vấn đề tâm lý - xã hội phức tạp, tích cực tham gia vào các cuộc tranh luận triết học về vị trí của tôn giáo trong xã hội. Họ rất nhạy cảm trong việc lĩnh hội bất kỳ hệ tư tưởng nào và ở đây Islam giáo (Islamism) không phải là trường hợp ngoại lệ.

“Những người dân du mục” trở thành thành viên tích cực của các nhóm Islam giáo cấp tiến một cách tự phát, họ thử thách mình ở mọi nơi, quan tâm đến mọi cái mới. Chính bản thân họ cũng không biết họ trở thành những người truyền bá hệ tư tưởng này từ lúc nào và họ lôi cuốn những người bạn của mình đi theo hệ tư tưởng này.

“Những người luôn gặp thất bại” là những người đã trải qua một cuộc khủng hoảng tâm lý và đang cố gắng bắt đầu lại từ đầu, thử thể hiện mình một lần nữa.

Theo ý kiến của các chuyên gia nghiên cứu về các tổ chức Islam giáo cấp tiến, nguy hiểm hơn cả là những người lãnh đạo có trình độ học vấn của các tổ chức cơ sở Islam giáo cấp tiến này. Đó là “những người bình giải giáo lý tôn giáo”. Họ hiểu rất rõ những quá trình chính trị xảy ra trên thế giới, nắm được các kiến thức và phương pháp của công tác truyền truyền vận động quần chúng. Ngày nay, các phần tử cực đoan trong các tổ chức Islam giáo cấp tiến đặt hi vọng vào các chiến dịch công nghệ cao, mang lại hiệu quả có tính cộng hưởng mạnh mẽ. Do vậy, những kẻ được trao nhiệm vụ thực hiện các chiến dịch này phải đáp ứng được những đòi hỏi rất cao. Chúng tôi sẽ bàn tới vấn đề

đào tạo, huấn luyện và sử dụng các chiến binh Thánh chiến của các nhóm Islam giáo cực đoan trong phong trào Islam giáo cấp tiến ở các phần tiếp theo.

2. Nguồn gốc văn hóa của các phong trào Thánh chiến Islam giáo ở Châu Âu

Những tín đồ Islam giáo khi nhập cư vào Châu Âu từ các nước Trung Đông, Châu Phi và Nam Á rất khó khăn trong quá trình hội nhập vào đời sống xã hội của nước sở tại. Họ gặp rất nhiều rào cản. Một trong số những trở ngại đó là chủ nghĩa phân biệt chủng tộc và sự bài ngoại (xenophobia) của người chính gốc ở châu lục này. Nhiều người dân chính gốc hiểu hội nhập là sự hòa tan con cháu của những người nhập cư vào xã hội Phương Tây mà không tính đến nguồn gốc xuất thân của họ. Ngoài ra, những tín đồ Islam giáo ở Châu Âu còn gặp phải những vấn đề kinh tế - xã hội, một trong những vấn đề gay gắt nhất là nạn thất nghiệp. Theo ý kiến của các nhà xã hội học, sự xa lánh bắt nguồn từ những vấn đề trên đang trở thành nhân tố quan trọng tạo cơ duyên thanh niên Islam giáo tham gia đội ngũ của các nhóm cực đoan trong phong trào Islam giáo cấp tiến.

Ở Phương Tây người ta thường buộc tội một cách vô căn cứ rằng chủ nghĩa cực đoan và chủ nghĩa khủng bố là đặc tính không thể tách rời của Islam giáo và nền văn minh Islam giáo. Orianna Fallachi, nữ nhà báo có tên tuổi ở Italia cho rằng, “tính đồng nhất văn hóa của Italia sẽ không thể chịu đựng nổi những làn sóng nhập cư của những người muốn thay đổi phong cách sống của chúng tôi... Ở Italia không có chỗ cho các giáo sĩ và các Thánh đường Islam giáo”⁽²⁾. Còn Van Ri, nhà xã hội học Hà Lan, tuyên bố rằng, trong suốt 200 năm qua, người Hà Lan đã đạt tới trình độ cao của sự thể tục hóa và các quyền tự do trong đời sống xã hội. Tất cả điều này có thể bị mất đi dưới áp lực của những tín đồ Islam giáo nhập cư.

Trong khi đó ở nước Nga, nơi đã hứng chịu khá nhiều cuộc đánh bom gây hậu quả thảm khốc của các phần tử cực đoan, các chuyên gia lại chưa có được tiếng nói thống nhất khi đánh giá về vấn đề liên quan giữa Islam giáo với chủ nghĩa khủng bố. Ngay sau khi vụ đánh bom tại một buổi hòa nhạc ở Stavropol, ngày 26 tháng 5 năm 2010, đã nổi lên cuộc tranh luận về bản chất của các hành động khủng bố và khả năng có những mối liên hệ giữa các hành động này với những người theo chủ nghĩa Islam giáo cấp tiến. Nhưng một

² Dmitrii Nechitailo. *Tiểu văn hóa của Thánh chiến*. Báo Độc lập- Tôn giáo, ngày 20-05-2009. http://Religion.ng.ru/society/2009-05-20/5_Jihad.html

ngày sau đó, ông Alecsandr Khloponin, Phó Thủ tướng kiêm đại diện toàn quyền của Tổng thống Nga tại vùng Bắc Kavkaz đã tuyên bố rằng, đây chỉ là hành động của một toán cướp núp dưới bóng của chủ nghĩa khủng bố và chủ nghĩa cực đoan tôn giáo. Các nhóm tội phạm hoạt động ở một loạt nước cộng hòa tự trị thuộc Liên bang Nga hiện nay, khi thực hiện các vụ nổ bom gây thương vong cho dân thường, chúng đều cố gắng gắn với tên tuổi của Thánh Allah và Islam giáo, nhưng trên thực tế chúng không hề có điểm chung nào với chủ nghĩa khủng bố hiện thực⁽³⁾.

Vấn đề về sự liên hệ giữa Islam giáo với chủ nghĩa khủng bố đã trở thành chủ đề của một cuộc thảo luận bàn tròn diễn ra tại Moskva trong thời gian mới đây. Cuộc thảo luận này diễn ra với tiêu đề: “*Chủ nghĩa cực đoan: Islam giáo hay giả Islam giáo*”. Ý kiến của các chuyên gia về vấn đề này còn nhiều sự khác biệt. Người này thì cho rằng không nên gắn tất cả các tổ chức cực đoan với Islam giáo và coi đó chỉ là những tổ chức tội phạm có sự tham gia của các tín đồ Islam giáo cực đoan và hoạt động tội phạm của chúng đã làm mất uy tín của Islam giáo. Do không hiểu được sự tinh tế của giáo lý Islam giáo và hoạt động của các nhóm khủng bố nên nhiều khi người ta đã nhận thức sai lầm rằng Islam giáo luôn gắn liền với chủ nghĩa khủng bố. Mặt khác, sự khác biệt giữa Islam giáo với các nhóm khủng bố nhiều khi cũng rất khó nhận biết không chỉ đối với công chúng rộng rãi mà ngay cả đối với chính các tín đồ Islam giáo. Người khác lại cho rằng, không nên coi các tổ chức khủng bố đó chỉ là những toán cướp, toán thổ phỉ. Đây là những phong trào phản kháng mang tính chất tôn giáo - chính trị và đã tồn tại ở các vùng dân tộc thiểu số của nước Nga từ những năm 90 thế kỉ XX. Mức độ hoạt động và ảnh hưởng tôn giáo có lúc mạnh, lúc yếu, lúc đậm, lúc nhạt và đến nay nó được bổ sung thêm một số yếu tố bên ngoài, trong đó có sự tham gia của một số phần tử tội phạm muốn sử dụng phong trào này vì những lợi ích kinh tế của chúng. Nhân tố tôn giáo và nhân tố kinh tế liên quan chặt chẽ với nhau, không thể tách rời cũng giống như rất khó phân biệt những người thuần túy đấu tranh vì những tư tưởng xây dựng vương quốc Islam giáo với những tên cướp bình thường. Lại cũng có ý kiến cho rằng, trong chủ nghĩa khủng bố không chỉ có một tôn giáo và một dân tộc. Và nếu cứ luôn cho rằng Islam giáo là một tôn giáo thế giới, còn những tên khủng bố không có liên quan gì tới Islam giáo, thì rất ít người tin điều này. Vấn đề hiện nay là ở chỗ không nên phủ nhận rằng trong chủ

³ Xem: Dmitrii Nechitailo. *Tiểu văn hóa của Thánh chiến*. Báo đã dẫn.

nghĩa khủng bố không có nhân tố Islam giáo mà cần phải làm rõ sự khác biệt giữa các quan điểm Islam giáo khác nhau⁽⁴⁾. Trong lúc các chuyên gia của Nga còn đang tranh cãi về bản chất của chủ nghĩa khủng bố, thì ở nơi này, nơi khác vẫn liên tiếp xảy ra những vụ người chết máu đổ do bọn khủng bố gây ra, thí dụ như vụ chiếm Thánh đường Islam giáo tại thành phố Lahor ở Pakistan làm chết 80 người. Những kẻ khủng bố tấn công Thánh đường này thuộc phong trào Ahmadia của một tổ chức Islam giáo ở Pakistan.

Quay trở lại với vấn đề này ở các nước Châu Âu. Do cách nhìn không cởi mở về Islam giáo nên nhiều nước Tây Âu, trong luật nhập quốc tịch của mình đã đưa ra những điều khoản rất khó khăn cho những người nhập cư là tín đồ Islam giáo, thậm chí cả trong trường hợp họ sinh ra và học tập ở chính nước đó. Không được công nhận quyền công dân, những người nhập cư Islam giáo sống trong những khu vực biệt lập với xã hội Phương Tây, thường được gọi là các ghetto và từ chối hội nhập vào đời sống cộng đồng.

Những người Islam giáo nhập cư càng khó thích nghi bao nhiêu vào đời sống cộng đồng nước sở tại, họ càng cảm thấy bị xa lánh và điều này ảnh hưởng tới tâm lý cộng đồng của họ. Từ đó, ý chí đoàn kết của một cộng đồng sắc tộc bị li tán tăng lên và đến một mức độ nào đó họ tự cách li mình. Trong bầu không khí không thân thiện đối với những người nhập cư như vậy, nên ở những người này xuất hiện và phát triển cảm giác bị xúc phạm và kém giá trị. Đây là cơ sở nuôi dưỡng tinh thần phản kháng ở cộng đồng người Islam giáo nhập cư.

Trong những điều kiện như vậy tình đoàn kết cộng đồng có một ý nghĩa quan trọng, nó như một công cụ để tự bảo vệ và làm cho các tín đồ Islam giáo càng có tình cảm cháy bỏng với thế giới Islam giáo. Sống giữa những người có chung một đức tin, những người li hương cảm thấy mình đang sống giữa những “người của mình”. Chúng ta hãy nghe những lời tâm sự của một kiều dân đến Tây Âu từ đất nước Algeria: “Sống ở Phương Tây, những người Islam giáo đau khổ vì cô độc và cách biệt với quê hương. Họ sống ở những khu vực bẩn thỉu nhất của các thành phố, làm việc kiếm từng đồng xu và tần tiện gửi chúng về quê nhà. Sống nơi đất khách quê người có hai thứ nâng đỡ chúng tôi đó là tình cảm anh em với những người Algeria khác và thứ hai là Islam giáo.

⁴Xem thêm: Elena Demidova. *Sự phân loại tội phạm hay cuộc đấu tranh vì thế đối ngã Islam giáo*. Báo Độc lập - Tôn giáo, ngày 2/6/2010. http://Religion.ng.ru/Events/2010-06-02/3_alternative.html

Thiếu điều này có thể chúng tôi sẽ chết giống như con cá bị lôi lên khỏi mặt nước”⁽⁵⁾.

Sống ở các nước Tây Âu, đối với các kiều dân, mối liên hệ giữa các thế hệ bị phá vỡ. Theo truyền thống Islam giáo, người cha, người ông là những người đại diện của gia đình. Nhưng ở Châu Âu, truyền thống này không còn đóng vai trò quan trọng trong lớp trẻ, thường thường, kinh nghiệm sống của các thế hệ già ở đây không còn giá trị và họ không có uy tín trong các gia đình của mình.

Thanh niên của cộng đồng tôn giáo này tiếp xúc với những biểu hiện cực đoan nhất của Islam giáo, từ nhạc dân tộc đến trào lưu chính thống Islam giáo. Đại bộ phận giới trẻ ở các khu vực dành riêng cho tín đồ Islam giáo ở các thành phố Châu Âu đều bắt chước những hành vi ứng xử của “văn hóa đường phố”. Họ lập ra các nhóm khá nổi tiếng như: Fun-da-mental và Blakstone ở Anh quốc, Medine ở Pháp, Zanka Flow ở Hà Lan, hát Thánh chiến trên nền nhạc Ráp. Nội dung các bài hát này ca ngợi Thánh chiến, khích lệ chiến đấu chống lại những kẻ vô đạo, bảo vệ Islam giáo bằng gươm kiếm, v.v... Chính quyền các nước sở tại tỏ ra lo ngại trước sự phát triển nhanh chóng của các phong trào thanh niên đến từ Châu Phi và Caribbe. Những thanh niên này hiểu biết ít hoặc thậm chí không hiểu biết về những tri thức cơ bản của Islam giáo. Đối với họ Islam giáo chỉ là những khẩu hiệu kêu gọi chiến tranh, những bức tranh phá hủy vũ khí Mỹ ở Iraq. Sự phản kháng của họ được hình thành từ một hệ tư tưởng lệch lạc. Đại diện của một nhóm tội phạm có tên là “*Những đứa trẻ Islam giáo*”, khi trả lời phỏng vấn của phóng viên một tờ báo ở Anh quốc đã tuyên bố rằng chúng chỉ cầu nguyện hai lần mỗi ngày, lần đầu vào lúc trước khi chúng bắt đầu đi gây tội ác ở những khu vực bên ngoài khu phố của chúng để cầu Đấng Tối cao bảo vệ chúng, còn lần thứ hai vào lúc chúng đã gây xong tội ác để cầu Thánh Allah tha thứ cho những việc chúng đã làm.

Những khu phố (ghetto) mà các tín đồ Islam giáo ở Châu Âu sinh sống trở thành những lãnh địa hoạt động của các nhà truyền giáo Islam giáo cấp tiến, của những người đi tuyển mộ chiến binh cho phong trào “Al-Qaeda” và các nhóm cực đoan khác.

Ở đây cũng cần nói tới nền tảng tư tưởng thúc đẩy sự ăn sâu bám chắc của “văn hóa Thánh chiến” trong giới trẻ. Nhà thần học cấp tiến Abd al-

⁵ Trích theo: Elena Demidova. *Sự phân loại tội phạm hay cuộc đấu tranh vì thế đối ngã Islam giáo*. Báo đã dẫn.

Munim Abu Basir viết : “Tín đồ Islam giáo cần phải làm tất cả những gì có thể để tách mình khỏi nền văn hóa tà giáo của những kẻ vô đạo”. Trong cuốn sách của mình với nhan đề “*Nhập cư - vấn đề và quy định*” Abu Basir viết rằng, cần phải sử dụng việc nhập cư để làm yếu những kẻ vô đạo. Theo quan điểm của ông, một trong những mục đích chủ yếu của việc nhập cư là “khôi phục lại nghĩa vụ Thánh chiến và làm tăng áp lực đối với những kẻ vô đạo” và cho rằng “nhập cư và Thánh chiến không tách rời nhau, chúng bổ sung cho nhau”⁽⁶⁾.

Vấn đề dân số ở các nước Châu Âu cũng là một nguyên nhân dẫn đến các tư tưởng Islam giáo cực đoan ở châu lục này. Tỷ lệ sinh đẻ thấp của các cư dân Châu Âu chính gốc và sự khát khao của những người Islam giáo muốn đến định cư ở các thành phố sẽ dẫn tới chỗ con cháu của những người đến từ các nước Islam giáo sau khoảng 10-15 năm nữa sẽ chiếm đa số ở một loạt thành phố Châu Âu. Sự gia tăng dân số Islam giáo diễn ra trong bối cảnh thiếu vắng tính đồng nhất của văn hóa Châu Âu. Hiện nay tiểu văn hóa (subculture) đã bám chắc vào một bộ phận thanh niên Châu Âu, điều này thể hiện qua sự tổng hợp chủ nghĩa hư vô với sự tôn thờ sức mạnh và chủ nghĩa cực đoan, dẫn đến sự khinh thường xã hội lạc hậu. Từ đó, dẫn đến chỗ những thanh niên Islam giáo tuy sống ở Châu Âu, nhưng về mặt tư tưởng lại gần gũi với những người đồng lứa với mình ở Trung Đông, Bắc Phi, Nam Á hoặc Đông Nam Á hơn là gần gũi với những thanh niên Châu Âu chính gốc. Thanh niên Islam giáo các nước đoàn kết với nhau trong việc bày tỏ thái độ đối với những sự kiện xảy ra trên thế giới thông qua sự tiếp cận với Internet và các kênh truyền hình vệ tinh.

Thế hệ thứ hai, thứ ba của những người Islam giáo nhập cư ở Châu Âu rất dễ bị tổn thương và sẵn sàng chấp nhận hệ tư tưởng Islam giáo cấp tiến. Điều này được lý giải bởi sự thiếu vắng các phương tiện khác của sự đồng nhất (identification). Họ không thể gắn mình với đất nước của tổ tiên họ. Họ cần thích nghi với hoàn cảnh mới, tìm kiếm hình thức đồng nhất khác. Khi đã có được trình độ học vấn cao, những người Islam giáo trẻ tuổi thường nhận thức về thân phận hạng hai của mình một cách sâu sắc hơn. Và do vậy, trong các khu phố của những người Islam giáo nhập cư đã hình thành tiểu văn hóa đối lập của mình. Họ lựa chọn Islam giáo làm sự đồng nhất mới và biến thể Islam giáo mà họ lựa chọn mang tính chất khắt khe và bảo thủ hơn.

⁶ Trích theo: Elena Demidova. *Sự phân loại tội phạm hay cuộc đấu tranh vì thế đối ngã Islam giáo*. Báo đã dẫn.

3. Tư tưởng Thánh chiến với việc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt của các nhóm Islam giáo cực đoan

Trong những năm gần đây các nhà tư tưởng của phong trào Thánh chiến thế giới thuộc các nhóm Islam giáo cực đoan luôn kêu gọi sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt để chống lại các nước Phương Tây. Trên các Website khác nhau của các tổ chức Islam giáo cấp tiến, chúng ta có thể bắt gặp các bài viết tuyên truyền về vấn đề này. Các nhà lí luận của Islam giáo (Islamism) đặc biệt quan tâm tới một số khía cạnh của vấn đề sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt được đang tải trên các website nói trên. Thứ nhất, được phép nhận trực tiếp các loại vũ khí hủy diệt hàng loạt, trong đó khuyến nghị tìm kiếm các chất cần thiết cho việc chế tạo bom để thực hiện các cuộc tấn công khủng bố giống như các cuộc tấn công ở các nước cộng hòa thuộc Liên Xô trước đây, cũng như hợp tác với các nước có loại vũ khí này. Thứ hai, đào tạo những người thực hiện các vụ đánh bom liều chết. Thứ ba, đặt nền móng tư tưởng cần thiết cho việc sử dụng các loại vũ khí hủy diệt hàng loạt.

Một trong số những người ủng hộ kiên quyết nhất việc đánh bom tổng lực chống lại Phương Tây bằng vũ khí hủy diệt hàng loạt là Faric Ahmad az-Zahrani (Abu Candan al-Azdi). Trước năm 2003 ông ta tham gia nhóm của thủ lĩnh “Al-Qaeda” trước đây ở Ả-rập Xêút (Saudi Arabia) là Yusuf al-Airi. Trong một bài báo có nhan đề “*Al-Qaeda và cuộc chiến tranh không đối xứng*”, Faric Ahmad az-Zahrani rất quan tâm tới hiệu quả tâm lí của các cuộc tấn công khủng bố có sử dụng các chất hóa học và vi trùng. Theo quan điểm của ông ta, “sự không đối xứng là ở chỗ sử dụng các phương pháp mới, sách lược mới, các loại vũ khí và công nghệ mới, đòi hỏi tư duy độc đáo, có trí tưởng tượng để nắm bắt sáng kiến và có được sự hành động một cách tự do”⁽⁷⁾.

Còn một người khác cũng ủng hộ việc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt chống lại Phương Tây là Nasir Bin Hamad al-Fahd, tác giả của nhiều bài viết về hệ tư tưởng của Islam giáo cấp tiến hiện nay. Ông này là người đã phát triển chiến lược “Cuộc chiến tranh không đối xứng” (Asymmetric warfare). Trong tác phẩm “*Các nguyên tắc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt chống lại những kẻ vô đạo*” Nasir Bin Hamad al-Fahd viết rằng, những nước đang tiến hành chiến dịch ở Iraq và Afghanistan và tuyên bố không sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt như Hoa Kỳ và Vương quốc Anh thì chính họ trong quá khứ đã sử

⁷ Trích theo: Dmitrii Nechitailo. “*Cuộc chiến tranh không đối xứng*” của các tín đồ Islam giáo. Báo Độc lập-Tôn giáo, ngày 5 tháng 8 năm 2009. http://Religion.ng.ru/politic/2009-08-05/5_Jihad.html

dụng loại vũ khí này. Theo quan điểm của ông ta, nếu không có cách nào khác để tiêu diệt kẻ thù, thì vẫn không được dừng lại, thậm chí nếu điều đó dẫn tới sự chết chóc của phụ nữ, trẻ em, và cả những tín đồ Islam giáo. Nasir Bin Hamad al-Fahd cho rằng, nếu việc gây ra chết chóc cho những tín đồ Islam giáo là một biện pháp cần thiết thì việc giết người đó được phép tiến hành. Cũng trong cuốn sách nói trên, tác giả của nó đã đưa ra một loạt lí lẽ biện minh cho việc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt. Theo tác giả cuốn sách, trong những thập niên vừa qua hậu quả của các vụ ném bom của không quân và đánh bom của quân đội các nước Phương Tây đã làm cho gần 10 triệu tín đồ Islam giáo vô tội bị thiệt mạng. “Còn những thiệt hại về vật chất mà các tín đồ Islam giáo phải gánh chịu thì không ai có thể biết được ngoài Thánh Allah”⁽⁸⁾. Dựa vào nguyên lí “sự trừng phạt bình đẳng”, theo quan điểm của ông ta, việc sử dụng các loại vũ khí tương tự để đáp trả là đúng luật và không đòi hỏi phải chứng minh. Nasir Bin Hamad al-Fahd đặc biệt quan tâm đến vấn đề tâm lí có thể xuất hiện ở bất kì người nào khi đề cập tới việc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt có thể đem lại sự mất mát lớn lao về người và của cho dân thường, trong đó có các tín đồ Islam giáo. Ông ta đưa ra nhiều tình huống được phép khi tiến hành Thánh chiến dẫn đến việc người già, phụ nữ, trẻ em bị giết. Một là, nếu cuộc tấn công xảy ra trong lúc tối trời, không thể phân biệt được phụ nữ và trẻ em với các chiến binh của những tên vô đạo, thì lúc đó họ có thể bị giết “một cách không chủ tâm”. Hai là, kẻ thù sử dụng người già, phụ nữ, trẻ em làm lá chắn sống. Trong trường hợp này, ông ta đã trích lời của Ibn Taymiya, một học giả Islam giáo nổi tiếng thời Trung Cổ nói rằng, để tiêu diệt đội quân kẻ thù của Islam giáo, các chiến binh Islam giáo được phép giết không chỉ phụ nữ và trẻ em mà cả những tù binh là tín đồ Islam giáo bị đối phương sử dụng làm lá chắn sống. Ba là, nếu sử dụng các vũ khí hiện đại như tên lửa, bom và pháo hạng nặng thì cũng có thể gây tổn thất cho cả dân thường. Bốn là, khi người già, phụ nữ, trẻ em tham gia vào các hoạt động quân sự chống lại các chiến binh Islam giáo (mujahideen). Năm là, những phụ nữ là người cầm quyền của các dân tộc. Sáu là, khi những kẻ vô đạo giết hại người già, phụ nữ và trẻ em là tín đồ Islam giáo.

Trong thời gian cầm quyền của chế độ Taliban ở Afghanistan Abu Musab al-Suri đã từng là người lãnh đạo các trại huấn luyện quân sự chuyên đào tạo người cho các cuộc tấn công khủng bố có sử dụng các chất độc. Trong

⁸ Xem: Dmitrii Nechitailo. “*Cuộc chiến tranh không đối xứng*” của các tín đồ Islam giáo. Báo đã dẫn

một tác phẩm của mình về chiến lược của “Mặt trận Thánh chiến toàn thế giới” ông ta kêu gọi Bắc Triều Tiên và Iran hãy tiếp tục triển khai các chương trình hạt nhân của họ. Abu Musab al-Suri muốn thông qua những tín đồ Islam giáo cực đoan tìm kiếm con đường hợp tác với các chế độ này nhằm tiếp cận công nghệ sản xuất vũ khí hạt nhân. Ông ta viết: “Hợp tác với con quỷ để tiêu diệt con quỷ to hơn”⁽⁹⁾. Abu Musab al-Suri đưa ra ví dụ Tổng thống Hoa Kỳ Harry Truman đã tuyên bố rằng, việc nước này sử dụng bom nguyên tử để chống lại Nhật Bản là một biện pháp cần thiết để mau chóng kết thúc Chiến tranh Thế giới II, còn ngày nay Hoa Kỳ không khác gì Nhật Bản thời bấy giờ. Ông ta cũng kêu gọi thành lập “các đội quân cho các trận đánh chiến lược”. Các đội quân này cần được cung cấp tài chính và trang thiết bị kỹ thuật cũng như luôn luôn ở trong trạng thái sẵn sàng chiến đấu cao và biết sử dụng các chất độc. Theo ông ta, việc các tín đồ Islam giáo tiếp cận vũ khí hủy diệt hàng loạt đã làm cho cuộc chiến chống Phương Tây chuyển sang một giai đoạn mới.

Có thể nói rằng, giai đoạn biện minh trên các phương tiện truyền thông Islam giáo cho tính hợp pháp của việc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt đã qua. Giờ đây, đối tượng của các cuộc thảo luận là vấn đề phương tiện vận chuyển các chất độc và phương thức sử dụng các chất độc đó như thế nào để gây thiệt hại lớn cho đối phương. Trên các diễn đàn Thánh chiến (Jihadist forums) nhiều tác giả Islam giáo cấp tiến đã đề nghị cần quan tâm đến các đối tượng là sinh viên các trường kỹ thuật. Xin nêu một ví dụ cụ thể sau đây. Các nhóm khủng bố đã đề xuất chế tạo một máy bay loại nhỏ là bản sao của máy bay Cessna-182, nó chỉ nhỏ bằng 1/8 bản chính và được vận hành bằng điều khiển từ xa. Chiếc máy bay bản sao này được chế tạo bằng những vật liệu nhẹ, có thiết kế một khoang đặc biệt để chứa các chất độc và thiết bị để phun các chất độc đó ra một vùng rộng lớn nhằm tiêu diệt đối phương.

Trong một bài báo khác của một tác giả khuyết danh trên diễn đàn Thánh chiến có nhan đề “*Những đòn trả đũa Đan Mạch, Anh và Liên minh Châu Âu*”, người ta lại đưa ra ý tưởng bơm các chất độc chết người vào nước uống qua các đường ống dẫn nước công cộng tại các thành phố lớn ở Châu Âu, mà trước hết là Đan Mạch, nơi báo chí đã cho đăng bức tranh biếm họa Nhà Tiên tri Muhammad và sau đó là các nước thuộc Liên minh Châu Âu, nơi đã gửi quân tham gia chiếm đóng Afghanistan và Iraq. Để thực hiện âm mưu này, tác giả bài báo đề nghị: Thu thập thông tin về các mục tiêu và xác định thời

⁹ Trích theo: Dmitrii Nechitailo. “*Cuộc chiến tranh không đối xứng*” của các tín đồ Islam giáo. Báo đã dẫn

gian thích hợp để thực hiện cuộc tấn công; Tiến hành chiến dịch đánh lạc hướng các lực lượng an ninh của đối phương ra khỏi mục tiêu chính; Những người tiến hành cuộc tấn công này phải là những người trẻ có hình thức bên ngoài như người Châu Âu.

Việc sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt sẽ mở ra một giai đoạn mới trong cuộc đối đầu giữa “Mặt trận Thánh chiến toàn thế giới” với các nước Phương Tây. Những cuộc tấn công bằng vũ khí hủy diệt hàng loạt sẽ dẫn tới những hậu quả khó lường, hàng trăm nghìn người có thể bị chết. Mặc dù những cuộc đánh bom tự sát sẽ giết chết nhiều dân thường, nhưng cũng giống như một vụ phá hoại, hiệu quả tâm lý của các cuộc tấn công bằng vũ khí hủy diệt hàng loạt sẽ còn cao hơn nhiều. Vì vậy, các tác giả của những bài báo, cuốn sách trong đó có những lời kêu gọi sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt đang rất thận trọng để cố gắng đưa ra cơ sở tư tưởng thích hợp nhằm biện minh cho cái chết hàng loạt của dân thường. Việc gia tăng số nước sở hữu vũ khí hủy diệt hàng loạt cũng đồng nghĩa với việc gia tăng khả năng những vũ khí ấy có thể rơi vào tay những kẻ khủng bố.

4. Vấn đề đào tạo những kẻ đánh bom liều chết của các nhóm Islam giáo cực đoan

Các vụ tấn công khủng bố sử dụng những kẻ liều chết không phải là hiện tượng mới. Chúng đã xảy ra ở các nước Islam giáo, ở Hoa Kỳ, ở các nước Châu Á, ở các nước Châu Âu, trong đó có nước Nga. Những kẻ ôm bom liều chết để tạo ra những vụ nổ gây thương vong cho nhiều người, phá hoại các cơ sở vật chất của xã hội còn được gọi là “bom thông minh” (Smart bomb). Những quả “bom sống” ấy giờ đây đã nổ ở cả những nơi mà trước đây nó **chưa** từng nổ như ở: Algeria, Yemen, Afghanistan, Somalia, Bắc Kavkaz, v.v... Những vụ nổ “bom sống” chỉ chiếm 3% tổng số vụ tấn công của các nhóm Islam giáo cực đoan trên thế giới nhưng con số thương vong do các vụ nổ này gây ra lại chiếm tới 48% tổng số thương vong của tất cả các vụ khủng bố⁽¹⁰⁾.

Cuộc chiến của chủ nghĩa khủng bố hiện đại - trước hết đây là cuộc chiến tâm lý và những kẻ đánh bom liều chết là nhân tố không thể tách rời của cuộc chiến này, nó làm cho cuộc chiến này thêm hiệu quả. Thông thường tiếng nổ của “bom sống” gây nên sự quan tâm nhiều hơn của các phương tiện truyền

¹⁰ Theo: Dmitrii Nechitailo. *Ngòi nổ cho “bom thông minh”*. Báo *Độc lập - Tôn giáo*, ngày 16 tháng 9 năm 2009. http://religion.ng.ru/politic/2009-09-16/6_bomb.html

thông, tạo ra cho người dân một cảm giác bị tổn thương và bất lực trước sự nguy hiểm đang rình rập họ ở khắp mọi nơi.

Các chuyên gia tâm lý hiện nay đang còn nhiều ý kiến khác nhau khi nghiên cứu quá trình tạo ra những quả “bom sống”. Giáo sư Ariel Merari, một chuyên gia về đấu tranh chống chủ nghĩa khủng bố người Israel khẳng định rằng, không phải bất cứ người nào cũng có thể đào tạo thành những kẻ đánh bom liều chết. Theo ý kiến vị giáo sư này, nhiệm vụ của những kẻ khủng bố đi tuyển chọn người là phải tìm được những người sẵn sàng hi sinh thân mình. Còn Ahmad Najem Muhi al - Din, nhà tâm lý học người Palestin thì cho rằng, những kẻ liều chết có thể chia thành hai loại: loại thứ nhất là những người trẻ tuổi, họ công khai tuyên bố ý định của mình là sẵn sàng hi sinh tính mạng vì niềm tin tôn giáo, vì những mục đích chính trị hay vì sự trả thù. Ông gọi những người này là “những người sẵn sàng chết”. Loại thứ hai là những người đang ở trong trạng thái bị chấn thương tâm lý, luôn luôn nghĩ đến cái chết. Những người này được ông gọi là “những người đi tìm cái chết”. Mong muốn này của họ đã biến họ thành một thứ vũ khí rẻ tiền để đạt những mục đích chính trị.

Để đào tạo ra những kẻ đánh bom liều chết, các huấn luyện viên trong các trại huấn luyện của các nhóm Islam giáo cực đoan thường cách li những học viên của họ ra khỏi môi trường xã hội. Những học viên này được chia thành các nhóm nhỏ, giữa họ sẽ hình thành một kiểu hành vi nhất định. Những người xung quanh trong nhóm sẽ là người thay thế gia đình, bạn bè cũ, còn những nguyên tắc, thói quen, nhận thức trước đây của họ sẽ dần bị loại bỏ, thay vào đó là những giá trị mới được đưa vào ý thức nhờ những “nguyên tắc thiêng liêng”, mà những nguyên tắc này không hề gây sự nghi ngờ cho bất kì thành viên nào trong nhóm. Điều nguy hiểm nhất ở đây là cá tính và sự tự suy xét bị trấn áp, **lợi ích** nhóm bắt đầu chi phối lợi ích cá nhân và dần chiếm ưu thế. Con người đi tới một giới hạn mà từ đó không còn đường quay trở lại. Trước khi tiến hành một cuộc tấn công khủng bố, kẻ đánh bom liều chết soạn ra một bức thông điệp. Cả nhóm tập trung ca tụng hân với những khẩu hiệu và bài ca về Thánh chiến cùng với những lời kêu gọi sẽ tiếp tục những cuộc tấn công tương tự. Kẻ đánh bom liều chết đứng lên giải thích công khai nguyên nhân đã thúc đẩy hân tới hành động khủng bố mà hân biết rằng sẽ dẫn đến cái chết của chính mình. Kẻ đánh bom liều chết viết thư từ biệt cho người thân, bạn bè. Đây chính là giới hạn mà kẻ đánh bom liều chết đã vượt qua và khó còn đường quay trở lại vì không muốn làm mất đi sự tôn trọng của “những người bạn

mới”. Lời kêu gọi được kẻ đánh bom liều chết ghi lại vào băng video và đây là bằng chứng để khẳng định một cách chắc chắn rằng ý định đánh bom liều chết là do chính hấn ta tự nguyện. Sau đó băng video được phát tán trên các kênh thông tin. Làm như vậy, những kẻ khủng bố đã đi trước một bước để đề phòng những ý đồ của phía chính quyền muốn làm sai lệch hiệu quả tâm lý của các hành động khủng bố. Lời hứa trung thành với những lí tưởng chung và sự sẵn sàng hi sinh là một bản “hợp đồng tâm lý”, dựa trên nguyên tắc tình bằng hữu và nền tảng tinh thần chung, một mặt là của các thành viên trong cùng một nhóm Islam giáo cực đoan và mặt khác là của phong trào Thánh chiến toàn thế giới.

Ở các nước khác nhau việc sử dụng “bom sống” cũng khác nhau. Người dân sống ở các nước Afghanistan, Yemen, Algeria, vùng Bắc Kavkaz từ lâu đã biết đến các chiến binh kiên cường, dũng cảm của họ. Hiệu quả của cuộc chiến tranh du kích chống lại quân xâm lược trong những điều kiện địa hình phức tạp ở đó đã được kiểm nghiệm hằng trăm năm qua.

Phương thức đánh bom của các nhóm Islam giáo cực đoan luôn luôn thay đổi, chúng thường sử dụng người nước ngoài để thực hiện các vụ đánh “bom sống”. Thí dụ, ngày 9 tháng 9 năm 2001, một vụ đánh bom lớn đã xảy ra ở Afghanistan mà hậu quả của nó là cái chết của thủ lĩnh Liên minh Miền Bắc Ahmad Shah Masood. Kẻ thực hiện vụ đánh bom này là người Ả-rập. Từ cuối năm 2005 phương thức đánh bom trên đã được áp dụng rộng rãi ở đất nước Nam Á này. Những quả “bom thông minh” chủ yếu là lính đánh thuê, người tàn tật và thậm chí là trẻ em. Người dân Kabul đã không ít lần tìm thấy bom ở thất lưng những kẻ mà vào giây phút cuối cùng đã từ chối không giật kíp cho bom phát nổ. Phiến quân Taliban ở Afghanistan thường cố gắng hướng những quả “bom thông minh” vào những mục tiêu quân sự, các toán quân đi tuần của Liên quân, các đơn vị quân đội Afghanistan, chúng cũng cố gắng giảm nhẹ thương vong cho dân thường. Những cuộc tấn công trước ngày bầu cử 20 tháng 8 năm 2009 nhằm mục đích phá hoại cuộc bầu cử tổng thống ở nước này là một trường hợp ngoại lệ.

Ở Iraq việc sử dụng “bom sống” lại nhằm mục đích kích động xung đột tôn giáo - sắc tộc. Do vậy, các cuộc đánh bom của những kẻ liều chết ở đây đều cố gắng gây càng nhiều thương vong càng tốt. Ngoài ra, các cuộc đánh bom ở nước này còn mang tính chất trả thù sự ngược đãi đối với tù nhân ở nhà tù Abu Ghraib mà hình ảnh của nó đã được nhiều người biết đến.

Ở các nước cộng hoà tự trị thuộc Liên bang Nga, kịch bản đánh bom của các nhóm Islam giáo cực đoan cũng giống như ở Afghanistan, Irắc, Somalia, Algeria và Yemen. Những quả “bom thông minh” này trước hết nhằm vào cảnh sát, quân đội và các cơ quan chính quyền địa phương. Các phần tử cực đoan muốn xúi dục người dân chống lại chính quyền hơn là căm thù những kẻ đánh bom vì chúng tuyên truyền rằng chính quyền nhà nước không có năng lực đảm bảo an ninh cho người dân, chính quyền là nguyên nhân của sự nghèo đói và bất ổn của họ, từ đó làm cho các cơ quan quyền lực nhà nước mất đi chỗ dựa vững chắc là người dân trong cuộc đấu tranh chống khủng bố và vì vậy các phần tử Islam giáo cực đoan có điều kiện thuận lợi gây ra sự bất ổn trong khu vực.

Gần đây, các phương tiện truyền thông đã liên tục đưa tin những kẻ khủng bố không chỉ hoành hành ở khu vực Bắc Kavkaz, những vụ nổ liên tiếp xảy ra ngay tại Moskva, thủ đô của nước Nga. Sáng ngày 29 tháng 3 năm 2010 một vụ nổ lớn đã xảy ra tại ga tàu điện ngầm Park Kultury (Công viên Văn hoá) ở thủ đô Moskva làm chết 13 người và bị thương nhiều người khác. 40 phút sau đó tại ga tàu điện ngầm Lubyanka, cũng ở thủ đô Moskva, một vụ nổ khác lại xảy ra làm 25 người thiệt mạng cùng nhiều người khác bị thương. Hai vụ nổ liên tiếp không chỉ làm kinh hoàng người dân thủ đô Moskva mà còn làm chấn động cả nước Nga. Thủ phạm hai vụ đánh bom này sau đó được xác định là hai “goá phụ đen” có tên là Dzhanet Abdurakhmanova và Maryam Sharipova. “Goá phụ đen” là cụm từ mà báo chí Nga dùng để chỉ những phụ nữ Islam giáo đánh bom liều chết đến từ vùng Bắc Kavkaz - một “điểm nóng” của nước Nga, vùng hoạt động của các phiến quân li khai Islam giáo. Các phụ nữ này tuyên bố họ là những người tử vì đạo Islam. Họ thường là con gái, vợ hoặc mẹ của các thủ lĩnh hoặc chiến binh Islam giáo bị tử nạn trong các cuộc giao tranh với quân đội Nga, khi lực lượng quân đội nước này tiến hành truy quét các phần tử Islam giáo cực đoan ở Inguchetia, Dagestan và Chechnya. Sau khi những người đàn ông trụ cột của gia đình họ bị giết, họ mất đi chỗ dựa duy nhất của mình cả về vật chất lẫn tinh thần. Đời sống của bản thân họ và gia đình gặp rất nhiều khó khăn, nhiều lúc tưởng không thể vượt qua được. Thêm vào đó, họ bị các phần tử Islam giáo cực đoan nhồi nhét những tư tưởng báo thù, cho rằng người Nga chính là kẻ thù xâm chiếm đất đai của họ, tàn sát người thân của họ. Theo một nghiên cứu của hai nhà tâm lí học là Anne Speckhard và Kharta Akhmedova, do bị kích động mạnh bởi lòng thù hận và

đau khổ, các “goá phụ đen” luôn hùng hực ý nghĩ báo thù⁽¹¹⁾. Và những nhóm Islam giáo cực đoan đã tuyển mộ họ để đào tạo thành những kẻ đánh bom liều chết. Vụ đánh bom kép ga tàu điện ngầm ở Moskva vừa qua của hai “goá phụ đen” không phải là hiện tượng mới. Trước đó, năm 2001 một vị tướng Nga cũng đã bị chết vì quả bom trả thù cho chồng của một “goá phụ đen” có tên là Luiza Gazuyeva tại Chechnya. Đây có thể coi là vụ đầu tiên các phần tử Islam giáo li khai sử dụng “goá phụ đen” đánh bom liều chết. Theo báo chí Nga, trong gần 40 vụ đánh bom liều chết, cướp đi mạng sống của khoảng 900 người trên lãnh thổ Nga thì 2/3 trong số các vụ đó do các “goá phụ đen” thực hiện và Shamil Basayev, một thủ lĩnh của phiên quân Islam giáo cực đoan ở Nga chính là tác giả của chiến thuật khai thác triệt để nhất các “goá phụ đen” cho các cuộc tấn công khủng bố. Trong các vụ tấn công vào Nhà hát Dubrovka ở Moskva bắt giữ 850 con tin mà hậu quả giải cứu làm 130 con tin thiệt mạng, vào một chương trình biểu diễn nhạc Rock ngoài trời cũng ở thành phố Moskva, vào một đoàn tàu hoả ở miền nam nước Nga, vào khách sạn năm sao National gần điện Kremli, vào hai chiếc máy bay làm tắt cả hành khách và phi hành đoàn thiệt mạng, vào trường tiểu học số 1 thị trấn Beslan thuộc cộng hoà tự trị Bắc Ossetia làm 344 con tin thiệt mạng, trong đó có 186 học sinh, Cơ quan an ninh Liên bang Nga (FSB) đều xác định có bàn tay của các “goá phụ đen”. Sau khi Shamil Basayev bị tiêu diệt năm 2006, **hai cái tên cộm cán khác lại xuất hiện**, đó là Doku Umarov và Said Buryatsky. Theo FSB, Said Buryatsky chính là Alecxandr Tikhomirov, một người Nga theo đạo Islam. Tên này có biệt danh “Bin Laden của Nga” và được xem là lí thuyết gia của quân khủng bố. Thực hiện mưu đồ đem “chiến tranh đến từng góc phố tại Moskva”, quân khủng bố đã mở màn bằng hai vụ đánh bom ga tàu điện ngầm tại Moskva ngày 29 tháng 3 năm 2010, mà chúng tôi đã nhắc tới ở phần trên.

5. Phương thức hoạt động mới của các nhóm Islam giáo cực đoan

Sau những vụ đánh bom liều chết của các “goá phụ đen” ở thủ đô Moskva của nước Nga, nhiều phụ nữ vô tội gốc Bắc Kavkaz đã phải đối mặt với sự dò xét, kì thị, thậm chí là hành hung của người dân Nga mà báo chí đã đưa tin. Chúng ta biết rằng, do sự khác biệt về chủng tộc giữa người Slavơ với người Bắc Kavkaz, nên những người đến từ vùng Bắc Kavkaz theo Islam giáo rất dễ bị nhận dạng. Với mái tóc đen óng và làn da tối màu, dù không đội khăn trùm đầu như những phụ nữ Islam giáo vẫn thường đội, họ cũng rất dễ bị nhận

¹¹ Xem: Lê Loan. *Bóng ma goá phụ đen trở lại*. Báo Thanh niên, số 101, chủ nhật 11/4/2010, tr.18.

ra giữa những người tóc vàng, da trắng, mắt xanh. Đặc biệt với những người đàn ông có nguồn gốc Islam giáo từ vùng Bắc Kavkaz. Với bộ râu quai nón và tóc đen nhánh, cộng với nước da ngăm ngăm, họ rất khó lẫn vào giữa những người gốc Slavơ. Đây là một bất lợi cho các phần tử khủng bố khi tới Moskva. Để tránh sự nhận diện của các nhân viên an ninh và cái nhìn dò xét của người dân, những tên khủng bố của các nhóm Islam giáo cực đoan ở Nga đã vận dụng lí luận và kinh nghiệm của các tổ chức khủng bố quốc tế, đặc biệt là của các đồng nghiệp của chúng ở Afghanistan, Irắc, Somalia, Algeria, Yemen, v.v...

Hành động của những kẻ khủng bố đánh bom liều chết ngày càng trở nên nguy hiểm. Xét về sự tương quan giữa chi phí và hiệu quả gây thương vong từ các hành động khủng bố, chúng ta có thể nhận định rằng, việc sử dụng “bom sống” hay còn gọi là “bom thông minh” vẫn sẽ được tiếp tục, bởi vì các phần tử cực đoan vẫn đang cố gắng dựa vào những phương thức đơn giản nhất, không đòi hỏi chi phí cao, nhưng lại gây được nhiều thương vong và sự khiếp sợ về tâm lí cho đối phương.

Hiện nay bọn khủng bố phải hoạt động trong những điều kiện mà các cơ quan an ninh của nhiều quốc gia đang tăng cường hợp tác trong cuộc chiến chống chủ nghĩa cực đoan. Do vậy, các nhà tư tưởng và các nhà hoạt động thực tiễn của các phong trào Islam giáo cấp tiến hiện nay, xuất phát từ kinh nghiệm riêng của mình, đang cố gắng làm sao cho “các chiến binh Thánh chiến” của họ được an toàn, thoát khỏi sự theo dõi và truy bắt của các cơ quan an ninh các nước. Họ sử dụng phương pháp đưa ra những lời khuyên và những lời hướng dẫn khác nhau được phổ biến qua các trang web và các diễn đàn trên Internet như làm thế nào để chống lại sự truy xét của các cơ quan an ninh hay cách thể hiện mình như thế nào trong từng tình huống nhất định. Thí dụ, cách đây không lâu, một thành viên của một trong số các nhóm phiến quân hoạt động trên lãnh thổ Chechnya và Dagestan có tên là Abd al-Aziz al-Abini đã biên soạn một tài liệu bằng tiếng Ả-rập để hướng dẫn “cách đảm bảo an toàn” cho những “chiến binh Thánh chiến” sắp được phái đến chiến đấu tại Bắc Kavkaz hay đang tham gia vào một nhóm cực đoan nào đó ở khu vực này. Abini, tác giả của bản hướng dẫn này, khuyên các chiến binh Thánh chiến từ bỏ mọi hành vi tôn giáo cũng như mọi biểu hiện bên ngoài của một tín đồ “Islam giáo thuần khiết”. Theo ông ta, vẻ bề ngoài của một chiến binh Thánh chiến không được gây sự chú ý của những người xung quanh.

Thí dụ, Abini khuyên chiến binh Thánh chiến không nên để việc cạo râu quai nón trở thành thói quen, tuy nhiên điều này có thể dẫn tới sự nghi ngờ về lòng trung thành của một tín đồ “Islam giáo thuần khiết” đối với tôn giáo của mình. Ông ta khuyên họ nên nhai kẹo cao su, đeo đồ trang sức bằng đá quý (cả hai hành vi này đối với người đàn ông Islam giáo đều bị cấm theo giáo luật), ngậm một miếng thuốc lá chưa châm lửa hoặc cầm trên tay một cuốn tạp chí khiêu dâm khi đi qua trạm kiểm soát hay khi vượt qua biên giới. Các chiến binh cũng được khuyên nên mang rượu theo người, nhưng phải thận trọng, trong trường hợp cần thiết không được uống quá nhiều bởi vì họ không có thói quen sử dụng các loại đồ uống có cồn. Sau khi vượt qua những chỗ nguy hiểm họ phải vứt bỏ ngay những vật dụng bị cấm dùng theo các quy định của Islam giáo.

Theo lời của Abini, vì phải cải trang để thi hành nhiệm vụ nên trước đám đông chiến binh Thánh chiến được phép xúc phạm các nhà tư tưởng của phong trào Thánh chiến như: Usamu Bin Laden, Aiman Az - Zavahiri.

Khi vào Thánh đường, các chiến binh Thánh chiến được khuyên là không nên cắt ngang các bài thuyết giáo của các Imam, không tranh cãi với họ. Abini khuyên các chiến binh Thánh chiến khi vào quán cà phê - Internet để tìm hiểu các tổ chức cực đoan hoặc để gửi thư điện tử, nên nghe nhạc nhằm đánh lạc hướng sự chú ý của những người xung quanh. Khi viết thư điện tử cần chú ý tránh thói quen sử dụng những câu chào, lời chúc mừng mà tín đồ Islam giáo thường dùng như: “Assalamu aleikum!” và thay vào đó là những lời chào thông thường của người ngoại đạo như: “Chào anh!” hay “Xin chào!”. Đồng thời các chiến binh Thánh chiến cũng phải lập hai địa chỉ hòm thư điện tử, một địa chỉ gửi thư và một địa chỉ nhận thư. Không được nói chuyện về Islam giáo với những người chưa được thẩm tra kỹ càng.

Liên quan đến các phương tiện truyền thông hiện đại, trong bản hướng dẫn của Abini chỉ rõ rằng, Internet và điện thoại di động là hai phương tiện dễ dàng nhất để các cơ quan an ninh khám phá ra các hoạt động của các chiến binh Thánh chiến. Theo Abinim, có tới 80 - 90% thành công của các cơ quan an ninh trong việc phát hiện ra các nhóm Islam giáo cực đoan là nhờ vào các phương tiện kỹ thuật hiện đại. Do vậy, các chiến binh Thánh chiến cần được học cách sử dụng các phương tiện liên lạc hiện đại để đảm bảo an toàn, trừng phạt nghiêm khắc những người coi thường các biện pháp đảm bảo an toàn, thậm chí nếu cần thì “giải thoát” cho những người này. Từ “giải thoát” được

đặt trong ngoặc kép ở đây được hiểu ngầm là thủ tiêu những người làm lộ bí mật của các tổ chức Thánh chiến. Các chiến binh Thánh chiến được căn dặn kỹ rằng không được mang theo điện thoại di động đến các cuộc gặp bí mật, nếu bỗng dưng cuộc đàm thoại bị ngắt một cách đáng ngờ thì hãy nhanh chóng phá hủy sim của máy.

Khi định hướng cho các chiến binh Thánh chiến tiến hành các hoạt động khủng bố ở Hoa Kỳ, các nhóm Islam giáo cực đoan khuyên các chiến binh này nên học thêm tiếng Tây Ban Nha để khi cần thiết một người Ả-rập có thể mạo nhận mình là người đến từ các nước Mỹ Latinh, hay là người Tây Ban Nha. Họ cũng được khuyên nên ăn mặc và cư xử làm sao cho những người xung quanh không phát hiện được mình thuộc về thế giới Ả-rập nói riêng hoặc thế giới Islam giáo nói chung. Các phần tử cực đoan cũng khuyên các chiến binh của họ sử dụng các giấy tờ giả mạo có nguồn gốc xuất xứ trực tiếp từ Hoa Kỳ, vì theo chúng, những loại giấy tờ giả mạo được làm ở Hoa Kỳ vừa rẻ vừa tinh vi, khó phát hiện. Các giấy tờ này rất cần thiết để mua vũ khí và các thiết bị nhìn ban đêm, v.v... Những kẻ khủng bố cũng được khuyên là không nên sống ở những khu phố của người da trắng mà nên sống ở những ghetto của người da đen. Nhưng các chiến lược gia của chủ nghĩa khủng bố cũng cảnh báo rằng, đây là những khu phố tràn ngập những kẻ buôn bán ma túy, do vậy những kẻ khủng bố rất có thể bị bắt trong những cuộc đột nhập của cảnh sát nhằm vây bắt bọn buôn bán ma túy.

Thủ lĩnh các nhóm Islam giáo cực đoan luôn phân tích những thất bại của các cuộc khủng bố mà chúng đã thực hiện trước đó nhằm tránh sai lầm trong tương lai. Các phần tử Islam giáo cực đoan đã đúc kết những kinh nghiệm của mình trong cuốn *Bách khoa thư Thánh chiến* được công bố vào năm 2002. Đây là một tài liệu quan trọng tập hợp những kinh nghiệm hoạt động khủng bố của các nhóm và thủ lĩnh Islam giáo cực đoan ở nhiều nước khác nhau để hướng dẫn cho các chiến binh Thánh chiến hành động trong những điều kiện khác nhau có tính tới đặc thù của từng địa phương. Theo Dmitrii Anatolevich Nechitailo, phó tiến sĩ chính trị học người Nga⁽¹²⁾, cuốn *Bách khoa thư Thánh chiến* được chia thành các phần, mỗi phần khoảng 70 trang. Cuốn *Bách khoa thư Thánh chiến* này được bắt đầu biên soạn từ những năm 80 của thế kỷ XX khi thành lập *Văn phòng phục vụ các chiến binh Thánh*

¹² . Dmitrii Nechitailo. *Bọn khủng bố - những kẻ tàn ác*. Báo *Độc lập - Tôn giáo*, ngày 7 tháng 4 năm 2010. http://religion.ng.ru/problem/2010-04-07/6_terroritst.html

chiến (Maktab al - Hidmat) ở Peshavar thuộc vùng Tây - Bắc của Pakistan. Người sáng lập Văn phòng này là Abu al - Kaidan, một cộng sự gần gũi của Bin Laden. Trong cuốn *Bách khoa thư Thánh chiến* người ta đưa ra những hướng dẫn cho các chiến binh cách đi trinh sát, các phương pháp hoạt động bí mật, cách tạo ra các huyền thoại, cách giữ mình khi bị bắt giam. Thí dụ, trong cuốn sách này có đoạn: “Khi anh đóng giả công dân một nước nào đó và sử dụng hộ chiếu của nước đó, anh cần phải có trong mình những bức thư giả của bạn bè từ quốc gia đó, làm ra vẻ họ đang sống ở một trong các thành phố của quốc gia đó và cần chuẩn bị cho mình một số vé của các phương tiện giao thông đã được sử dụng ở nước đó”⁽¹³⁾.

Bọn khủng bố của các nhóm Islam giáo cực đoan luôn thay đổi và hoàn thiện sách lược khủng bố của chúng nhằm chống lại các biện pháp chống khủng bố của các lực lượng an ninh các quốc gia. Ngày 17 tháng 7 năm 2010, Báo *An ninh thế giới* số 976 trong chuyên mục *Hồ sơ mật* có đăng bài của tác giả Phương Lan tổng hợp từ báo Ogonek (Ngọn lửa nhỏ) của Nga với nhan đề “*Cứ để người Mỹ đánh Mỹ*”⁽¹⁴⁾. Tác giả bài báo cho biết, trong khi quân đội Mỹ tiến hành cuộc chiến với chủ nghĩa khủng bố ở Irắc và Afghanistan thì ở bên trong nước Mỹ một thế hệ mới những tín đồ Islam giáo cực đoan đã phát triển. Trong *Chiến lược an ninh mới* của Hoa Kỳ, lần đầu tiên Tổng thống Barack Obama đã khẳng định các mối đe dọa khủng bố có nguồn gốc từ trong lòng nước Mỹ. Theo số liệu thống kê của Ủy ban Quan hệ quốc tế thuộc Thượng viện Hoa Kỳ, trong số 70 công dân Mỹ tham gia các tổ chức khủng bố của Islam giáo cực đoan ở Pakistan, Yemen, Somalia và 16 người bị bắt trên đất Mỹ vì tội chuẩn bị khủng bố, có tới gần một nửa là những người mới theo Islam giáo.

Arvara al - Avlaki, một trong những nhà tư tưởng chủ yếu của chủ nghĩa khủng bố hiện đại hiện đang sinh sống ở Yemen, là người đã sinh ra và lớn lên ở Hoa Kỳ. Ông ta là “cha tinh thần” của nhiều phần tử khủng bố đã thực hiện các cuộc tấn công trên đất Mỹ như vụ xả súng bắn chết 13 quân nhân tại căn cứ quân sự ở bang Texas của thiếu tá quân đội Mỹ Nidal Hassan vào tháng 5 năm 2009, hay vụ đánh bom không thành trong máy bay chở khách của hãng hàng không Northwest Airlines vào tháng 12 - 2009 của Umara Abdulmatallab. Mới đây trong một thông điệp gửi cho các tín đồ Islam giáo trẻ tuổi ở Mỹ,

¹³ Trích theo: Dmtrii Nechitailo. *Bọn khủng bố - những kẻ tàn ác hình*. Báo đã dẫn.

¹⁴ Xem: Phương Lan. “*Cứ để người Mỹ đánh Mỹ*”. Báo *An ninh thế giới*. Số 976 ngày 17 tháng 7 năm 2010, tr. 19.

Avlaki đã cung cấp cho họ một công thức pha chế chất nổ đơn giản không tốn nhiều tiền bạc và thời gian, có thể dễ dàng tìm kiếm nguyên liệu ngay trong bếp ăn của mỗi gia đình để chống lại những người mà ông ta gọi là “kẻ vô đạo”.

Theo ý kiến của các chuyên gia nghiên cứu về các tổ chức khủng bố quốc tế, hiện nay các tổ chức này đã thay đổi phương thức hoạt động, chúng dùng các vụ khủng bố nhỏ lẻ, nhưng đạt hiệu quả tâm lý cao và gây tổn thất lớn về kinh tế cho đối phương. Chỉ cần một vụ đánh bom chưa thành của Umara Abudulmatallab đã gây tâm lý hoang mang trong dân chúng Mỹ và buộc nhà cầm quyền Mỹ phải chi hàng chục triệu đôla để tăng cường các biện pháp an ninh ở tất cả sân bay của nước này. Tích tiểu thành đại, nhiều vụ khủng bố nhỏ cộng lại cũng có thể làm tê liệt cả một nền kinh tế lớn.

Theo tác giả bài báo nói trên, điều chủ yếu là để tiến hành các vụ khủng bố như thế, các nhóm Islam giáo cực đoan ở Hoa Kỳ không cần phải tuyển mộ các chiến binh Thánh chiến trẻ tuổi đến từ các nước Châu Phi, Trung Đông hay Nam Á mà chỉ cần tuyển người Mỹ đánh Mỹ ngay trên đất Mỹ, bởi vì hiện nay ở Hoa Kỳ cũng như ở các nước Châu Âu đã xuất hiện một thế hệ tín đồ Islam giáo trẻ tuổi sinh ra và lớn lên tại các nước này sẵn sàng tham gia phong trào Thánh chiến và thực hiện các vụ khủng bố. Những người này ngày càng đóng vai trò to lớn hơn trong việc vạch kế hoạch cũng như chuẩn bị thực hiện các vụ khủng bố và các phương tiện truyền thông hiện đại như Internet, điện thoại di động, v.v... đã giúp chúng rất nhiều trong việc xây dựng và củng cố tổ chức cũng như thực hiện các vụ khủng bố. Đa số những tên khủng bố trẻ tuổi ở Hoa Kỳ được đào tạo có bài bản trong các trung tâm huấn luyện của các nhóm Islam giáo cực đoan ngay trên đất Mỹ và có liên hệ với các nhóm Islam giáo cực đoan quốc tế. Một số tên đã ra nước ngoài tham gia vào các vụ khủng bố ở những nước mà chúng đặt chân tới như Pakistan, Yemen, Somalia, v.v...

Một số tên khác tự lập ra các nhóm khủng bố, không có liên hệ với các tổ chức khủng bố quốc tế, tự tổ chức các vụ khủng bố ngay trên đất Mỹ. Chỉ trong năm 2009, trong số 15 vụ khủng bố của các phần tử Islam giáo cực đoan trên đất Mỹ, có 9 vụ không có quan hệ với Al - Qaeda hay bất cứ tổ chức quốc tế cực đoan nào⁽¹⁵⁾.

Như vậy, với những phương thức hoạt động linh hoạt, từ việc sử dụng lính đánh thuê nước ngoài, thay đổi hình dạng, đến việc sử dụng người chính

¹⁵ Theo: Phương Lan. “Cứ để người Mỹ đánh Mỹ”. Báo đã dẫn.

quốc cùng với các phương tiện kĩ thuật, công nghệ hiện đại, các nhóm Islam giáo cực đoan đã hình thành một mạng lưới trong nước và quốc tế rộng khắp, thực hiện các cuộc đánh bom khủng bố gây tổn thất lớn về người và của cho nhiều nước trên thế giới, đặc biệt là Hoa Kỳ, các nước Châu Âu, Trung Đông, khu vực Nam Á và Đông Nam Á.

Từ những vấn đề đã được trình bày trong bài viết, chúng tôi xin nêu ra một vài nhận xét sau đây. Chủ nghĩa khủng bố nảy sinh từ phong trào Thánh chiến (Jihad) của các nhóm Islam giáo cực đoan đang thu hút sự quan tâm của nhiều quốc gia. Để đối phó có hiệu quả với các vụ khủng bố do các chiến binh Thánh chiến Islam giáo gây ra không chỉ đòi hỏi sự nỗ lực cao của lực lượng an ninh chống khủng bố của mỗi nước mà còn đòi hỏi sự hợp tác quốc tế rộng rãi của cơ quan an ninh các quốc gia. Chỉ có như vậy cuộc đấu tranh chống khủng bố trên toàn cầu mới có thể thu được những kết quả khả quan. Tuy nhiên, cũng cần phân biệt rõ ranh giới giữa các tổ chức Islam giáo cấp tiến, các nhóm Islam giáo cực đoan với những tổ chức Islam giáo ôn hòa, giữa các chiến binh Thánh chiến, những kẻ đánh bom liều chết với những tín đồ Islam giáo bình thường. Đây là một việc làm hết sức khó khăn, đòi hỏi phải có sự nghiên cứu công phu, khách quan và thận trọng. Mặt khác, cũng cần tránh sự xúc phạm đến niềm tin tôn giáo của các tín đồ Islam giáo, tránh sự phân biệt, kì thị và thù hận đối với những người theo tôn giáo này, nêu cao tư tưởng khoan dung tôn giáo và đối thoại liên tôn, tạo điều kiện thuận lợi để cộng đồng tín đồ Islam giáo tham gia một cách bình đẳng vào đời sống xã hội trong từng nước cũng như trên phạm vi quốc tế. Có như vậy mới thêm bạn bớt thù và hạn chế được những vụ khủng bố gây nhiều tổn thất về người và của cho các quốc gia, dân tộc trên thế giới nói chung và ở từng khu vực nói riêng.